

დროება

გამოდის ყოველ-დღე ორშაბათს გარდა

შანი განსახადების შესახებ

დღის ხარჯები...
თუ ხარჯდება მოთხოვნა...
განცხადება...

რედაქცია

ქვეყნის მთავრობის დასახელებით...
„დროება“ № 2.

ხელის-მოწერა

„დროება“...
„დროება“...
„დროება“...

„დროება“-„ივერიის“ შანი

წელიწადში, 6 თვეს...
„დროება“...
„დროება“...
„დროება“...

ქართული თეატრი

დღეს 19 ოქტომბერს ქართული
ტრუპისადგან წარმოიდგინება არწრუ-
ნის თეატრი:

I 3 3 3

ამდელია სამს მოქმედება ბაბრიელ
სუნდუკიანისა.

II

გიმიასთან გამოსაშვება

მოდელი ერთ მოქმედებად რუ-
სულიდგან გადმოკეთებული რ. პრის-
თაიისადგან.

ბილეტები ისე იყიდება არწრუნის თეა-
ტრის კასისაში და ახსნაურადის თამბა-
ქას მალასიაში.

დასაწყისი 7 1/2 საათზე.

ტელეგრაფები

(ხალხთა შორის სააგენტოები)

კეტიკაშვილი, 17 ოქტ. დღეს მდ.
ნეგა სრულიად გაიწიან. ასტენის თა-
ფის წამლის ქარხანასავე აფეთქება მოხ-
და, რომელითაც მოძიედ დაიჭრა ცამე-
ტი კაცი.

ბერლინი, 17 ოქტ. ზრუსიის სეი-
მის დეპუტატთა ზალატმა ამოდინა
თავი და მოსწავლე კონსერვატორთა და-
სის წევრი ზელდერი, ზარგულ გინე-

„დროების“ ფელტონი, 19 ოქტომ.

სიჭაბუკე

სიჭაბუკე, კეთილ-მტკბარო,
სასუფეველის საიდუმლო,
შედავების წმინდა წყარო,
სად ხარ ჩემთვის დაკარგული?

სეცხლის ოხვრით შენი მგონე
თავს ვამონებ ოცნებას ტკბილს,
და წარსულით თავ-მომწონე,
წამთა ვპარავ გულის-ტკივილს!

მცდილობ, ის დრო, აწ გამქრალი,
დავიბრუნო, მით ვიხარო;
აქლავ აღვიგზნო გულში ალი,
ნეტარების ცრემლი ვღვირო!

მაგრამ, ვაი, ჩემსა ჩანგსა
დავიწყნია ტკბილად ჟღერა
და ჩვეულებრი მისსა ჰანგსა
ხარკად არ აქვს გულის ძვერა!

ტკბილისა წილ ხმასა მწარეს,
ნაღვლით სავსე, ნაღვლად ვისმენ,

ზრუსიანებთან ნაციონალ-ლიბერალი
ბენსუ და მეორე გინე ზრუსიანებთან
თავისუფალ კონსერვატორთა შტენგე-
ლი.

ბელგრადი, 17 ოქტ. მოთვარმა მი-
ლანმა წინადადება მისცა გარამანის,
რომ მან შეადგინოს ახალი სამინის-
ტრა.

კაიტილწუპო. გროგებთან 7,000
ჩენოკარაილები, რომელნიც, რა-
გონად ეტეობათ, დულგინიოზე გა-
დასქმნებენ.

თეირანი. 17 ოქტ. 20,000 ქურ-
თებმა შეის-აბდულას წინამძღოლთა-
ბით აიღეს ურამი და ესლა თავრი-
ზისაგან მიემართებინან; სუდნუკში
იმით ყველა მცხოვრებლები ამოსწვი-
ტეს. თავრიზის დასაცველად მომწა-
დეშულია მხოლოდ 3,000 კაცი, ისიც
ცრუად შეიანადებულა.

ათინა, 17 ოქტ. ახალმა მინისტრმა
გუმიანოვსკიმ განუხატა ზალატს
შემდეგი პოლიტიკური პრინციპი:
საბუნძნეთი თვითონვე შესრულებს
სახელმწიფოთა განახლებას; ჯარის შეა-
რადებას მოუმატებს, მოქმედი ჯარის
რიცხვი, შემონახულის გარდა, 80,000-
მდე იქნება აყვანილი. რომის, სოფის
და ბუკურესტის ელჩები ათინაში გა-
მოიწვიეს.

ნაღველს ცრემლად ვღერი მღუღარეს
და მას ხარბად სიმნი ისმენ!

მელარ გოვებ ვერც ოცნებით,
დროვო, ერთ-გზის დაკარგული!
მაშ სჯობს იყო მოსვენებით,
ნაღვლით სავსე, წყლული გული!

და შენ კი, ერთგული ჩანგო,
მსურს, რომ ისევ ხელი გახო,—
ბაუყრელი ამხანაგო,—
და გულ-მკვლელოდ შემოვიძახო:

„სიჭაბუკე, კეთილ-მტკბარო,
სასუფეველის საიდუმლო!
შედავების წმინდა წყარო,
სად ხარ ჩემთვის დაკარგული?..“

1873 წ.
* * *
მართლ ვნახე, მეტად ვერა,
მინც მე გული ამიძგერა,

კეტიკაშვილის ბირჟა, 16 ოქტომბერს.

(„ხალხთა შორის სააგენტოები“)

ბანკის ბილეთები:	მან.	კაპ.
პირველი დამოცემისა	—	95—25
მეორესი	—	92—87
მესამესი	—	93—25
მეოთხესი	—	92—75
აღმოსავლეთის პირე.	—	90—75
აღმოსავლეთის მეორე	—	90—75
აღმოსავლეთის მესამე	—	90—62
ოქრო, 1/2 იმპერიალი	—	8—16

თფილისის სააღვ. მამ. ბანკის გი-
რაოს ფურცელი — — —

შინაგანი 5% სესხის ბილეთები:

პირველი სესხის	—	217—25
მეორე სესხის	—	212—75

1 მანეთი ლირს:

ლონდონი	—	24—15 ჰენსი
ბამბურლი	—	206 — „ ცენტი
პარიჟი	—	255—50 სანტიმი
მენა	—	129—50 პფენიგი
მაგასიის კერასინი	—	—

ამიერის პოლიტიკა ქართულზე და სომხურზე

ტფილისი, 18 ოქტომბერს.

ოცდა თუთმეტი თფილისის ექი-
მები შეკრბნენ გუშინ წინ საღამოს
(16 ოკდ.), მაგასიის მქიმთა საზოგა-
ლობის სნდომანზედ.

დოქტორმა მინკვიჩმა წარუდგინა

მისი სახე და სახელი
ბულის ფიცარს დამეწერა.

სევედავ, ხელი მით შემახე,
რომ მეორეთ ვერსად ვნახე
სხადათ!.. მაგრამ ოცნებით კი
თვალ-წინ მიდგას მისი სახე:

პირ-ეთერი, ტანათ სარო,
სათაყვანო, სანეტარო,
ჰმუნვილისთვის სამკურნალო
პითა უკვდავების წყარო.

ბროლ-ფიქალზედ ვარდ-ლაწვები,
— ბულო, რათ არ დაიწვები?—
ბროლ-ბალახში, ბაგე-ლალი
ბაგეთ ტკბილათ დასაწვები,

შავ-ხუტუქ-თმა, ნაწნავ-ბეგერი,
წამწამ-ხშირი, წარბებ-ტეგერი...
პერძოთ ყველა—სიყვარული,
მართად—სიყვარულის წვერი.

ხალ-ნასობი ყელი ბროლი,
სიამითა ამეჩქოლი,

საზოგადოებას მისგან მოარჩენილი...
ავათ-მყოფი, რომლისთვისაც ხანჯ-
ლით მუცელი გაეჭრათ; დოქტორმა
შმისამ ილაპარაკა დიფტერიტზე სტაე-
როპოლის გუბერიაში; დოქტორმა
ანანოვმა გააცნო საზოგადოებას რა-
ღაც მენიღამ ჩამოტანილი საექიმო
იარაღები და სხე.

ბოლოს ესკულაპთა კრებამ მოის-
მინა ბატ. ანანოვის მოხსენება—ად-
გილობრივ ენებზე საექიმო და გიგი-
ენური წიგნების და ბროშურების
შესახებ.

სანამ მოვიყვანდეთ აქ ამ კრების-
გან მიღებულ გადაწყვეტილებას, ჩვენ
გავაცნობთ მკითხველებს ამ საგნის
ისტორიას.

მაგასიის მქიმთა საზოგადოების
წესდებულება ვალად უღებს „საზო-
გადოებას“ გაავრცელოს მაგასიაში
საექიმო და გიგიენური ცოდნა. ამ
წესდებულების მეექვსე პარაგრაფში
პირ-და-პირ არის ნათქვამი: „თუ შეძ-
ლება იქნება, საზოგადოებამ გამო-
ცეს ადგილობრივ ენებზე სახალხო
საექიმო გაზეთი...“ და სხე.

საზოგადოების დამარსებელი და
საპატიო წევრი, განსვენებული პ. ი.
სობოლოშნიკოვი, ყველაზე უფრო
სცილიობდა, რომ სისრულეში მოყვა-
ნილიყო ეს მუხლი საზოგადოების
წესდებულებისა და ხალხში გავრცე-
ლებულიყო საჭირო გიგიენური ცნო-
ბა. თითონ იმან გამოსცა რამდენიმე

შეირტებლად სურვილისა
სამარეში თან ჩამყოლი!

მოციმციმე თვალ-მაყვალა,
პირ-ნათელი, მხიარული,
შძლიველი რამე ძალა
შოვლით სრული სიყვარული!

ამაყრელი ხმა, ნარნარი
მართლ ვნახე, მეტად ვერა,
მაგრამ მაინც მოვრთე ქნარი
და მის ეშხზედ ვიწყე მღერა!..

მით ბუღბუღი ტურფა ვარდას
შორით უყვეს, ბედზედ მწყრალი,
მეც ისე ჩემს გულის დარდას
შორით ვუმღერ ეშხით მთვრალი.

მიხილ ფერით, გულის ძვერით,
აღშფოთებით ვიფრთხობ ძილსა,
და სურვილს ვკლავ, რა სიმღერით
ოცნებასა ვმონებ ტკბილსა...

1874 წ.
* * *

სახალხო წიგნი, რომელთაგან ერთი — „რა უფრო საჭიროა იცოდეს კაცმა ცხოვრებაში“ ქართულათა ითარგმნა და გამოიცა მ. წერეთლისაგან. იმისივე მეცადინეობით გამოიცა რამდენიმე სხვა ბროშურები: რანჩევსკისა, შახ-პარონიანცისა, ტაროპოვისა და სხვ.

მაგრამ „საზოგადოებას“ დღემდის არა გაუკეთებია — რა ხალხში გასავრცელებლათ. ჯერ არც გაზეთია, არც სხვა პერიოდული გამოცემა და არც ბროშურები. ამის გამო შარშან, ნიელისს, საზოგადოებამ ექიმის ა. ნ. ბაბაევის წინადადებით, დანიშნა კომისია, რომელსაც უნდა გამოეკვლია თუ რა გზით უნდა ასრულებულიყო ეს მოთხოვნა წესდებისა. ამ კომისიის წევრებად იყვნენ დანიშნულნი თითონ ა. ნ. ბაბაევი, ი. ა. ბარაღვიანი, დ. ხ. ლისიცივი, ი. ი. მალინინი, მ. ი. რეიზი და ნ. ნ. შუბაკოვი. თავმჯდომარეთ ს. მ. ანაბოვი.

ამ კომისიამ, როგორც ვთქვით, გუშინ წინ წარუდგინა თავისი აზრი და დასკვნა საზოგადოებას.

კომისიის აზრი ესრეთია: საზოგადოებამ რედაქციის კომისია უნდა აირჩიოს თავის წევრთაგან ცალკე შეიღო ადგილობრივი ექიმისაგან (ქართველი და სომეხი). ეს კომისია გამოძებნის წყაროს ადგილობრივ ენებზე წიგნების დასაბეჭდათ; სთარგმნის ადგილობრივ ენებზე სხვა და სხვა მედიკურ და ფიზიკურ წიგნებს; აბეჭდინებს გაზეთებში პოპულარულ (სახალხო) გასაგებ) სტატიებს და სხვ.

კომისიის წევრნი — მალინინი და ბორაღვიანი, თუმცა დაეთანხმნენ საზოგადოათ კომისიის მოხსენებას, მაგრამ ცალკე მოახსენეს საზოგადოებას, რომ ადგილობრივ ენებზე ბროშურ-

რების ბეჭდვას რუსულ ენაზე შედგენა და ბეჭდვა სჯობსო.

„საზოგადოებამ“ მიიღო ეს აზრი კომისიისა, მაგრამ ერთი ისეთი პირობა დაატანა, რომ ადგილობრივ ენებზე წიგნების გამოცემის საქმეს ორმოცაუთხარა: იმ კომისიას, რომელსაც ექნება მინდობილი წიგნების გარჩევა და ბეჭდვა, არ შეუძლია წიგნის ბეჭდვას შეუდგეს, სანამ არ წარმოადგენს „საზოგადოებაში“ რუსულ ენაზე სიტყვიერი-სიტყვიად თარგმნილთხზულებას.

მსთქვამთ, ხოლერა გაჩნდა სადმე, ან დიფტერიტი, ან სხვა რამე გადამდები სნეულება და ადგილობრივმა ექიმმა დასწერა ამ სნეულების, შესახებ ბროშურა. ეს ბროშურა იმან უნდა ხელ-მეორედ დასწეროს, ესეგი სთარგმნოს რუსულათ, მერე წარუდგინოს „საზოგადოებას“ და ბოლოს, თუ საზოგადოებამ მოიწონა, დაიბეჭდოს, როდესაც სნეულებაც თავებულნი იქნება და სიკვდილიც გულს მოიჯერებს მსხვერპლებით. თუ თითონ არა სთარგმნა და კომისიას მიანდო, მაშინ ხომ მშვილობით, ცოლო და შეილო, ბროშურას დღის სინათლე არ ეღირსება!...

მაგრამ საქმე მართა ეს დაგვიანება არ არის. ამ გვარი გადაწყვეტილება სხვა გვართაც არის საწყენი.

რუსულად დაწერილს რომ წარუდგენენ რომელსამე თხზულებას „საზოგადოებაში“, საზოგადოება ანდობს ამ თხზულების გასინჯვას სამს მის წევრს. თუ ამ წევრებმა მოიწონეს ეს თხზულება, ის იბეჭდება და შემდეგ დაბეჭდილი წარედგინება საზოგადოებას.

კომისიამ, რომელსაც ქონდა მინდობილი ადგილობრივ ენებზე ბროშურების ბეჭდვის წესი გამოეკვლია,

ამ რიგის მიხედვით, ბროშურების გასინჯვა მიანდო სამის მაგიერ, შეიღწევრს. თხზულება მაშინ უნდა დაბეჭდილიყო, თუ შეიღწევი მოიწონებდა. კომისიის აზრით, ეს საქმე იყო, მაგრამ „საზოგადოებამ“ არ ინება ესრე. ის არ მიენდო ადგილობრივ (აზიელ) ექიმებს და მოითხოვა, რომ წინაპირველათ იმათ, ევროპიელ ექიმებს, მოხსენდეთ ყოველ გვარი თხზულება და მოხსენდეთ არა შემოკლებით, არამედ სიტყვიერი-სიტყვიად.

ამ გვარად, პროფესორმა ივ. თარხნიშვილმა, მ. პეტრიაშვილმა, არწრუნიმ, ან სხვა ვინმე ადგილობრივ სწავლულმა რომ დასწერონ რამე ადგილობრივ ენებზე, ფიზიოლოგიაზე, მედიცინაზე, გეოგრაფიაზე, უნდა გადათარგმნონ ჯერ რუსულათ და როდესაც მიიღებენ ნება-რთვას და მოწონებას ბორაღვიანისა და მალინინისაგან, მაშინ, მხოლოდ მაშინ უნდა დაბეჭდონ თავიანთი თხზულება! და ისეც, ღმერთმა იცის, ნების დართვენ თუ არა ეს ბატონები, მოიწონებენ თუ არა ისინი აზიელებს ნაწერს?

რისგან არის ამ გვარი მოწყალეობა? არა აქვთ ბ.ბ. ექიმებს ადგილობრივი ენების ნდობა, თუ, როგორც ფრანკუზები იტყვიან, აქ *jalousie de metier* არის? როგორც უნდა იყოს ადგილობრივ ენებს ძლიერ ზდილობიანათ მოეპყრნენ ექიმები. რა ზრდილობა, ვინ ზრდილობა, — ოღონდ კი ჯიბე გაიტყონ ამ ბატონებმა და სხვა რისი დარდი აქვსთ?!...

სამოსწავლო მთავრობის მაგალითი გვინდა, სტატიის დასასრულზე მოუყვანოთ ბ.ბ. ექიმებს. ამ უწყებაში უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვს ადგილობრივ ენებზე შედგენილ წიგნებს, მაგრამ ჯერ არც სახალხო სკოლების დირექციას, არც ოკრუკის

მზრუნველს და არც დამოწმებულ კამიტეტს არ მოუთხოვნიათ ადგილობრივ ავტორებისაგან, რომ იმათი სახელმძღვანელო წიგნი რუსულ ენაზე ეთარგმნათ წინდაწინ.

პარაბადინი კი ისეთი რა შეიქნა? ლელო.

ახალი ამბები

ერთ რუსულ გაზეთში იწერებია: „მოგვხსენებთ, რომ ქართლ-ძაგეთისა, იმერეთისა და ბურის და აზნაურთ 6 დეკემბერს 1850 წელს მიენიჭათ ყოველი ის უფლება და უპირატესობა, რაც რუსეთის იმპერიის თავადებსა (კნიაზებს) და აზნაურებს (დვორიანებს) აქვსთ მიენიჭებული.“

„ამის გამო, ძაგეთის უმაღლესი მთავრობა შეუამდგომლობს ახლად, სადაც რიგია, რომ სამეგრელოს თავად-აზნაურთაც მიენიჭოთ ყოველი ის უპირატესობა, რაც საქართველოსა და რუსეთის თავად-აზნაურთაც აქვსთ და, ერთი სიტყვით, ისინიც ნამდვილ რუსეთის თავადებად და აზნაურებად იყვნენ აღიარებულნი.“

* *

ძლივს, როგორც იყო, ჩვენი კავკასიელი ლიტერატორებიც მიხედნენ იმ მარტივ პედაგოგიურ ჭეშმარიტებას, რომელიც ამ ქამად უსუსურ ბავშვისთვისაც კი ცხადი შეიქნა:

თფილისის ალექსანდროვის საოცრატატო ინსტიტუტის პედაგოგიურმა რჩევამ გარდასწყვიტა შემოიღოს ხსენებულს ინსტიტუტში ქართული ენა, როგორც საგანი, მასწავლებელი ამ ენის შეიარაცხოს შტატში; როგორც სხვა საგნების მასწავლებელნი არიან, და დაენიშნოს შესაფერი ჯამაგირი. შევლა ამაზედ შესდგა პროტოკო-

მანუშტის კარტა ანუ რუბა

შველა უწყის მანუშტისაგან შედგენილი საქართველოს ლეოტრაფია რა სინდისიანი შრომაა, რა ნამდვილი მაჩვენებელი თვითველი საქართველოს მხარისა, კუთხისა, ნაქალაქევისა, ქალაქისა, ციხისა; სასახლისა, ხიდისა, დაბისა, მონასტრებისა და ეკლესიების, მდინარეთი და მთათა, გამოქვაბილთა, სამკურნალო წყალთა, მცენარეთა, პირუტყეთა, ლილოთონთა, კაცთა და ძველთა ჩვეულებათა და სხვათა და სხვათა და სხვათა.

მაგრამ დღევანდლამდის არ ვიცოდით, რომ იმავე მანუშტისაგან ყოფილა შედგენილი რვა ფურცელი, მშვენიერათ და დაწვრილებით რუბა საქართველოსა. — ამ რვა ფურცლიდან დარჩამილა მხოლოდ ხუთ ფურცელ ნახევარი (ორ ნახევარი კი დაკარგულა), რომელიც ეკუთვნის შახანის უნივერსიტეტს (!)

ეს ფურცლები დაეზარებინა, ამ ზაფხულს, უფალს ზეილდის და ერთი ხმის ამომღები არავინ გამოჩინდა, რომ ან ეთხოვათ შახანის უნი-

ვერსიტეტისათვის დაეთმო ეს განძი საქართველოსთვის და ან ხეიროანი პირი შინც გადაეღებინებინათ — და უკანვე დაუბრუნეს!

სათაურს ფურცელში მანუშტი ასე სწერს თვითველი რუკასათვის:

1) სამეფოსა ყოველისა საქართველოსი, ანუ იბერიისა, ანუ ბორჯისა, სამეფოსა ქართლისა, რანისა, ძაგეთისა, ძუხეთისა, სერეთისა, ლეკისა და ანუ ღალისტანისა, მცირისა შაბარდისა, მოვაკანისა, რომელ არს შირვანი, მღვთისა, სვანისა, ალანისა, იმერეთისა, მღიშ-ბურია-აფხაზ-ჯიქთა, შანისა ანუ ლასისა; სამცხე-საათაბაგოსი, რომელ არს მესხნი, ვიღრე ტრაპიზონ პარნუ ქალაქად და პართი ანუ შარსი: მცირე სომხითით, რომელ არს არაზი:“

2) მეორე რუკა არს მოხაზული პირველ წოდებული ყოველისავე აფხაზეთი: განთვითვებით სახელი არიან: იმერეთი, მღიში, აფხაზეთი, ჯიქი, ალანი, სვინი, ბარბან-დიგორით, ბურია — ლასით ანუ შანეთით, ვიღრე ზღვად პონტოდ: გარემო მისსა მცირედი სამცხე, ქართლი და შაბარდი:“

3) „რუკა არს ყოველისა სამცხე — სათაბაგოსი, ანუ მესხთა, აზრუმით, ტრაპიზონ-პართი, მცირე წილი აღმოსავლ ღდილოთ ქართლი, იმერეთი და ბურია.“

4) „რუკა სამეფო ქართლისა დედა ქალაქით მცხეთით: ღვალთა: თავაურ-მურთაულთა-მისტ-მურძუკ-ლილეთა გარემო ნაწილი ძახთა, რანთა, სომეხთა, შარს-ჯავახთა ზემო ქართლით თავისის ქალაქით ტბილილით:“

5) „რუკა კახ-კურთა, სრთა დილოთ, თუშით, შშავ-ხევსურით, ვიღრე მიზადმდე, რომელ არს აწ ძაკი გარემო, ლეკი, მოვაკანი, რანი და ქართლი მოხაზული.“

6) „რუკა მოვაკანისა, რომელ არს შირვანი და ყოველისა ლეკისა ანუ ღალისტანისა, გარემო რანით, სამცხეთით, ძაგეთით, მდინარით რახხით გინა არაზი.“

7) „რუკა მცირისა სომხეთისა ანუ ირანისა, გინა შირვანი, რანისა. ღდილოთ და დასავლით ძაგეთი, ქართლი, შარსი, ვიღრე შანადმე.“

8) „რუკა კვალად სამცხე-სათაბა-

გოსი, ვითარცა ზემორე მოხაზული არს ვერეთვე ესე, ხოლო უმჯობესი იგივე არს.“

აქედანა სჩანს, რომ აქ აკლია მეშვიდე და მეშვიდე და მეექვსის ნახევარი ფურცლები.

თვითთველს კარტას, ანუ რუკას აქვს დახატული მისივე საკუთარი ღერბი, ანუ ნიში და საზოგადო რუკას კი — ნიშნები ყველა მხარებისა.

(ეს გერბები (ნიშნები) თითოეულად აღწერილი იყო ამ წლის „ღროების“ მე-171 ნომერში ი. მეუნარგიას სტატიაში — „ჩვენებურა“ და ამიტომ ქალარ მოგვყავს).

შრომა მანუშტისა ძვირფასია და დასაფასებელი. — უნდა ვინატროთ და ვიზრუნოთ, რომ ეს რუკები ან დაგვიბრუნდეს და ან რიგიანი პირი გადავადებინოთ, თორემ, ესლანდელი ფოტოგრაფის ნაშრომი, რომლიდანაც მე ამას ვსწერ, კარგს არას გვიჩვენებს და შეცდომაშიაც შეგვიყვანს, რადგან მეტათ შავათ და ბუნდოვანათ არის გამოსული. —

თ. რაფიელ ერისთავი.

ლი, რომელიც წარედგინა ძაგასის სამასწავლო მღვდლის მხრუნიველს, რათა მან, ვისთანაც ჯერ არს, იშუამდგომლოს პედაგოგიურ რჩევის გარდაწყვეტილების სისრულეში მოყვანაზედ.

სრული იმედი გვაქვს, რომ ეს კეთილ-გონიერი იშუამდგომლობა ალექსანდროვის საოსტატო ინსტიტუტის პედაგოგიურ რჩევისა შეწყნარებული იქნება, რომ იმას არავითარი დაბრკოლება არ აღუდგება წინ და ამ ნაირად მომავალი წლიდამ მაინც ქართუ ენის სწავლებას ამ ინსტიტუტში რიგიანი მსვლელობა მიეცემა.

* * *

მზურგეთიდან გვწერენ. რომ ცეცხლით გადაწვის შემდეგ აქ ხელ-ახლავ შეუდგნენ ქალაქის ახალ პლანზე გაშენებას. ხის ღერების მაგიერ ეხლა ქვითკირისას აშენებენო. იმედია, მომავალი ქალაქი გარეგანის მხრით ბევრით ემჯობინება უწინდელს, ცეცხლის გაჩენამდე ყოფილს მზურგეთსო.

ბორესპონდენტის სიტყვით, მზურგეთლებს ხანგრძლივის მოლოდინის შემდეგ ახლა ძლივს ჰღირსებია ქალაქის პრისტავად პატიოსანი და ღირსეული კაცი. მაინც იცის რა მნიშვნელობა აქვს ამ თანამდებობას ჩვენს მზურგეთში, ის დამეთანხმება, ამბობს კორესპონდენტი, რომ იმ თანამდებობაზე ღირსეული კაცის დანიშვნა საყურადღებო მოვლინება არის ადგილობრივ მოქალაქეთათვის.

* * *

შუშიდამ გვწერენ; რომ აქ ამ ბოლო დროს ერთობ გავრცელდა ავაზაკობა და ყოველგვარი უწყსოება. ისე დღე არ გაივლის რომ ვისმეს რაიმე უბედური შემთხვევა არ შემთხვასო.

ბორესპონდენტს მაგალითად მოჰყავს შემდეგი მაგალითი:

„მრთს აფიცრს ხელ-გაყრით მიჰყავდა თავისი ცოლი ქუჩაზე. შეცრათ ამოურბინა ამ ცოლ-ქმარს ერთმა ადგილობრივმა ბევმა და სილა გაართყა აფიცრის ცოლს. ქმარი, რასაკვირველია, გამოესარჩლა ცოლს, მაგრამ დონიერმა ბევმა იგიც შებრიგა და სიჩქარით მოჰკურცხლა. თუმცა ამ სანახაობის დამსწრე ბევრი იღვა ქუჩაში, მაგრამ არაფერ არ წამოეშველა ამ დანაგრულებს, და არც არავის გაჰკვირვებია ეს შემთხვევა, ისე ჩვეულებრივია ამისთანები ჩვენში.“

* * *

შემდეგი ამბავი მივსდით რიონის რკინის გზის სტანციიდან:

„რიონის და აჯამეთის რკინის გზის სტანციებშია 13 ამ თვეს რკინის გზის მატარებელმა მოჰკლა ერთი გლეხი და ერთი უღელი მისივე ხარები.

საწყალი დილას, გათენებისას, ენისკენ მიმავალიყო ურმით. ურეში ჩასძინებოდა და თავის ნებაზედ მიმავალი ხარები მატარებლის გამოვლის დროს რელსებზედ შეხვედროდა.

„რომ რკინის გზის სტაროჯი თავის ადგილზე ყოფილიყო, ეს უბედურობა არ მოხდებოდა, მისთვის რომ იგი ვალდებულია რამოდენიმე მიუტით მატარებლის გადლის წინეთ დაკეტოს გზა და აღარაფერ გაუშვას ზედ.“

წერილი რედაქტორთან

I

ბატონო რედაქტორო! ბოხოვთ ამ წერილსა მისცეთ ადგილი თქვენს პატივცემულს გაზეთს „დროებაში“, შესახებ ჩემის საქმისა, რომელიც იყო დაბეჭდილი „დროების“ № 220-ში, ვითომც მე ჩემი მალაზიის ფულს ვედავებოდე ნოტარიუსს. ეს სრულებით უსაფუძვლო ხმა არის. ნამდვილი საქმის გარემოება კი ასე ვახლავს:

პირველათ, ჩემი საქონელი იყო 20,000 მანეთში და არა 17,000 მანეთში, როგორც იყო „დროებაში“ მოხსენებული;

მეორეთ, უკეთუ სტრანის სახანგაღობის აგენტმა შეიტანა განცხადება ნოტარიუსთან, იმას კანონიერათ უნდა შეესრულებინა თავისი მოვალეობა, ესე იგი, პირვანდელი ცეცხლისაგან მოცემული ზარალი უნდა მოეცა ჩემთვისა, აგრეთვე მალაზიის დავთრები და გასაღებები, აგრეთვე პრემიის ფული რაც მერგებოდა. მსენი ყოველივე მოვალე იყო მიეტანა ნოტარიუსთან და ყოველივე ნოტარიუსით ჩაებარებინა ჩემთვისა. მაშინ შეიძლებოდა კანონიერი ყოფილიყო იმისი სტრანის გაუქმება. მაგრამ ამის წინააღმდეგათ მოიქცა: ვითომც ნოტარიუსთან შეუტანია ქალაქი და, შემდეგ რამოდენიმე დღისა, მე ხელწერილი ჩამომართვა, რომ რაც ორმა კაცმა დააფასოს შენი ზარალი, იმას უნდა დაგვეჯერდეთ და მეორეთ ცეცხლით მალაზიის გარდაწვადის თავისი მცველები ეყენა დღე-ღამე მალაზიაზედ; აგრეთვე მალაზიის გასაღებები და დავთრებიც დღევანდლამდისინაც იმასთან ვახლავს.

რა მიზეზით მალაზიისა და საქონლის პატრონი არ გამხადა, უკეთუ ნოტარიუსთან წარადგინა განცხადება, მე არა ვიცი-რა.

ეს ვახლდათ ჩემნი საქმის გარემოება.

მ. თარამიანოვი.

ტფილისი, 18 თებერვალი.

II

ბ. რედაქტორო! „დროების“ 201-ს ნომერში არის დაწერილი შოთილამ კორესპონდენტისა, რომელშიაც ბ. უცხოები ავტორი ძალიან გაკვირვებულია, რომ მე აღუკრძალე ეზოებში თავის დაწყობა მცხოვრებლებს, ამისათვის ვთხოვთ თქვენს პატივცემულ „დროებაში“ მისცეთ ადგილი ამ ჩემს პასუხს იმ კორესპონდენტისაზედ.

მე სრულებით არ მსურდა პასუხის-

გაცემა ხსენებულს კორესპონდენტისაზე, რადგანც ვინც კი წაიკითხავდა იმას, ყველა იგრძნობდა, რომ იმის დამწერს ამ საგნის შესახებ კანონები სრულიად არ სცოდნია; მაგრამ კორესპონდენტის სასარგებლოთ, რომ შემდეგში მაინც იცოდეს, ვურჩევ წაიკითხოს 37 მუხლი XII ტომისა „წესდება ცეცხლიდან დაცვისა“, და მაშინ მაინც განმათავისუფლებთ თქვენის ირონიულის შებრალებისგან.

ამასთან უნდა მოვახსენო კორესპონდენტს, არ იცის, რომ იმ მცხოვრებლებს, რომლებსაც მე აღუკრძალე თავის დაწყობა, თევა თავის საჭიროებისათვის, ესე იგი თავის პირუტყვებისათვის კი არა აქვო, არამედ გასასყიდლად და თითოეულს მათგანს აქვს დაწყობილი ეზოში უმეტესი ხუთი ათასი ფუთისა, და სულ ერთად დაწყობილი ერთს უბანში იქმნება ორმოცი ათას ფუთამდის ზედ ხის შენობებთან. მკითხავ ბატონს კორესპონდენტს: ღმერთმა დაიცვას, ცეცხლი რომ გაუჩნდეს, ხომ გადაიწვის სულ მთელი ქალაქი?

საჭიროა ისიც გამოვაცხადოთ, რომ თავის პატრონები წინდაწინვე არიან გაფთხილებული პოლიციიდან, ხელწერილის ჩამართმევით, რომ შიგ ქალაქში თევა არ დაწყონ და ამისთვის სხვა ადგილი აქვთ ნაჩვენები.

ფოთის ზოლიციის პრისტავი ნესტორ გუგუშვილი.

ქ. ფოთი, 9 თებ.

უცხოეთი

წერილი ამბავი. Wiener Tagblatt-ს პატაროდამ ტელეგრაფით აცნობებენ 18 თებერვლს: „საქმეთა მდგომარეობა ყოველ-დღე იცვლება. ბუშინ პოლიტიკური კინტრო (პორიზონტი) ანკარა იყო, მაგრამ დღეს კი შავის ღრუბლებით მოიფინა, და ხელახლავ ელიან საყურადღებო შეტაკებას. საქმე ის არის, რომ ამ ერთი კვირის განმავლობაში მსმალეთი ჰპირდებოდა სახელმწიფოებს ფულციონოს გადაცემას ჩერნოგოროგიებისადმი, და ეხლა კი რალაც პირობები წარმოადგინა, რომელთ მიღებაზე, პორტას აზრით, დამოკიდებულია ფულციონოს გადაცემა. დღეს აღმირალს სემიურს ცეცხლიდამ აცნობეს, რომ აქ მოვიდა მსმალეთის მმართველობის ახალი დანდაბილი პირო, რომელმაც იმისთანა პირობები მოიტანა რომ მათი ასრულება ვაჭირდებო. ამბობენ სახელმწიფოთა გემები აქ კარგა ხანს დარჩებიანო.“

მრთის სამეცნიერო ფრანკუზელი გაზეთის თაოსნობით დეკემბერში პარიჟში უნდა მოხდეს კრება, რომელიც მოილაპარაკებს ყვავილის აცრის მოსპობაზე მთელს ქვეყანაში. ამ კრების მეთაოსნეთა აზრით ყვავილის აცრა ვერ ამართლებს თავის დანიშნულებას, და არც ის მნიშვნელობა

აქვს, რასაც ბევრი მნიშვნელოვნად მას.

ჩვენების და პოლიაკების ვახეთები ჰქადაგობენ, რომ მათი გვარტომობთა სარგებლობა მოითხოვს მენგრიის ხალხთან უფრო დაახლოებულ კავშირის ქონებას, ვიდრე დღემდის ქონებიათ.

დაუცხრომელი და მხნე მქადაგებელი ირლანდიის დამოუკიდებლობისა ბ. პარნელი ურჩევს თავის თანამემამულეთ, რომ საფუძვლიანი მოსახრებით და მტკიცე ერთობით განსაჯონ თავიანთი სამიწაწყოლო საქმე. პარნელი ჰფიქრობს, რომ თუ იგინი ასე მოიქცევიან, მათ ვერაფერს დააკლებს ინგლისის მმართველობა, რომელსაც შეუძლია რამდენიმე პირი ჩააჯდინოს საპატრიოში, მაგრამ მთელს გვარტომობას კი ვერ დაამწყვედეს.

ჩრდილოეთის ამერიკის ერთს ოლქში (ბუენოს-აირეს) ამას წინად სამი დღის განმავლობაში საშინელი თოვლის ქარიშხალი ყოფილა; ამ ქარიშხლის წყალობით დაღუპულა 700,000-მდე თავი დიდრონი საქონლისა, 500,000-მდე ცხვარი და 250,000 ცხენები.

ბ. შხაკაძის.

იმ დროს, როდესაც ვიღებდი კლამს ხელში დასაწერად პასუხისა შესახებ ბ. შხაკაძის სტატიისა: „ავი ამწერი კარგი საქმისა,“ მე მომიტანეს „დროების“ № 216, რომელშიაც წავიკითხე, ბ. შთურგაულის სტატია: ბ. ფხაკაძე—მლეკელი ბ. სემიონოვისა. ამ სტატიის შემდეგ საჭიროთ აღარ ვრაცხ მოვიყვანო დაწერილებით ის სიტყვები რომელიც ბ. შხაკაძისაგან გამოითქვა უკანასკნელ მასწავლებელთა კრებაზე სემიონოვისა საუბრის დროს. ამ შემთხვევაში ვმადლობთ ბ. შთურგაულს, რომ უბრალო შრომისაგან განგვათავისუფლა, მაგრამ ვთხოვთ დაანებოს თავი სტატიის ნამეტნავად შეკუმხას თავისი გამოვლითებ: „მე, როგორც გამოცდილი პედაგოგი და პსიხოლოგი.“ ეს სიტყვებით სრულებით არ უთქვამს შხაკაძეს.

საზოგადოებაზე ცუდი შთაბეჭდილება იქონია ბ. შხაკაძის შეუფერებელმა ლაპარაკმა, თორემ ბ. სემიონოვის არაფერ არ ეთანხმებოდა იმ ჰაზრზე, რომ ბავშვების პირველი დღი-ღამე რუსული სიტყვების სწავლება დაწყებინონ. ნუ თუ ბატ. შთურგაული ამ ხეპრულს აზრს ეთანხმება?..

არ ვეთანხმებით აგრეთვე ბატონი შთურგაულის სტატიის დასასრულ სიტყვებს. ბ. შხაკაძე იმ პირობით, რომელსაც ბ. შ—ლი თავყანს სცემდა, რომელსაც ღმერთად ჰხდიდა მის ბადალს ქვეყანაზე ვერ პოებდა სასწავლებლისათვის, ჩემის აზრით, ბევრათ უმჯობესია, და რატომ მის ხელ-

ში არ ებრალდებოდა ახალ-მოზარდე თაობა და სასწავლებელი? ეს ვერ გაგვიგია...

სამართო სჯულის სწავლების შესახებ არაფერს არ ვიტყვი. ამ საგანსეუდ, როგორც ბატ. შხაკაძის ჰაზრი ისე სხვებისაც ძლიერ შეუფერებელი და უსაფუძლონი არიან.

ბანსხალეზანი

თვილისის მაზრის მარშლისაზან

მთავრობის ნება-დართვით, მოძალს ნოემბრის ორსა იმენება ტვილისში უფლის თავად-აზნაურთი შეკრებილება, მოსაპროვლად იმ ორს-ქივისისა, რომლითაც აღივადგინდნენ ჩვენი უვილები.

ამისათვის განუცხადებ ტვილისის უფლის თავად-აზნაურთ და უმორჩილესად ესთხოვთ მობრძანდნენ ორს მომავალს ნოემბრისას, თორმეტ საათზედ დილით, ტვილისის თავად-აზნაურთის საადგილ-მამულო ბანკში, სადაც იქნება შეკრებილება.

ტვილისის უფლის კეთილ შთობილთ წინამძღვლი ლ. მალალოვი. (6-1)

ზაქარია ჰიჭინაძის წიგნის მალაზიაში ისყიდება ახლად დაბეჭდილი წიგნი საქართველოს ეგზარხოსის ნებართვით კოლემიკური საუბარი გვდლისა ინგილოს ექმედისთან

თხზულება ს. ბეგიაშვილისა ფასი 70 კაპ.

10-4

ინგლისის მალაზია

Maison de confiance

შეადარეთ წიგნი ხაი-1 მ. 10 კ. მოსკოვის ხაის-1 მ. 40 კ.

— — — 1-20 — — 1-60
— — — 1-40 — — 1-80
— — — 1-60 — — 2-
— — — 1-80 — — 2-50

საუკეთესო — 2- — — 3-
იქვე ისყიდება სხვა საქონელიც: თოფები, რევოლვერები, კრაოტები, კურტკელი, ჩაიდნები, გასაღებები, დანები, კოვზები, ტაშტები, კალმები, ქალაღი, შოკოლადი, კაკოკ ანფეტები, მურამები, მაგნეზია, უნაგირები, კლეიონკა, წინდები—კაცისა და ქალის, ხელ-სახოცები; მაკინტოშინ კალენკორი—სულ ყველაფერი 25-დამ 50 პროცენტით უფრო იაფად, ვიდრე სხვა რომელსამე მალაზიაში.

შინც ქალაქს გარედამ 25 მანეთი-დამ 1000 მანეთამდინ საქონელს გამოიწერს, გასაგზავნს არაფერს არ იხდის. (100-47)

ინგლისის მალაზიაში მიღებულა უპოვლადი და კაპო. ჩრდი. (20-12)

კატენტიანი უმრტაქები

თმებისაოვის 1 მ. 50-დამ და ცხენებისათვის 1 მ. 75-დამ; ყვავილები სასურველით 2 მანეთი-დამ; სარძევე 30 კაპ.; რუძეები 5 კ-დამ; ფილტრები (წელის დასაწმენდი) 3 მ-დამ და გედრება 1 მან-დამ; თეფშები 2 მ-დამ ინიდუე; შოკოლადის კანფეტები 20 კ-დამ თითო ყუთი და სხვ. ინგლისურს მალაზიაში. (100-72)

შენიშვნა

რადგან მოელს ქვეყანაში გამოჩენილი და მიღებული წამალი.

თმის გასამაგრებელი

მაკ - მასტერი

ერთობ ბევრი ისყიდება, ამის გამო ინგლისის მალაზიაში ეს წამალი ეხლად 2 მანეთად დიანს. (100-63)

ვილე

ეკკლესიის კანკალს

ყველა მოწყობილებით და სახლის მოწყობილების ჩუქურთმას მოსაჭრელად.

ჩემი ქარხანა იმყოფება საპიორნის ქუჩაზედ, ბერძენოვის სახლში, № 18 განკელის და მებელის ჩუქურთმის მჭრელი

დავით ივანეს-ქმ ვიზაური. (10-7)

ОБЪ ИЗДАНИИ

въ 1881 году въ г. Тифлисѣ еженедѣльнаго русскаго юридическаго журнала

„СУДЕБНЫЕ ПОРЯДКИ“.

Журналъ „Судебные Порядки“ будетъ выходить съ января 1881 года по воскресеньямъ, въ объемѣ не менѣе двухъ листовъ небольшого формата подъ редакціею присяжнаго повѣреннаго округа Тифлисской судебной палаты Александра Ивановича Карабегова, по слѣдующей программѣ:

ПРОГРАММА

еженедѣльнаго юридическаго журнала „Судебные Порядки“.

- 1) Передовыя статьи, заключающія въ себѣ общіе взгляды на состояніе правосудія въ судахъ гражданскихъ и положительнаго законодательства.
2) Судебные процессы, имѣющіе общественный интересъ.

3) Юридическія замѣтки и изслѣдованія, имѣющія предметомъ обсужденіе общихъ началъ права, отдѣльныхъ законоположеній, мѣстныхъ обычаевъ, судебныхъ рѣшеній, опредѣленій и т. п.

4) Юридическія извѣстія, заключающія въ себѣ свѣдѣнія о явленіяхъ общественной жизни, имѣющихъ юридическій интересъ.

5) Библиографическія извѣстія, заключающія въ себѣ свѣдѣнія о вновь выходящихъ юридическихъ сочиненіяхъ.

6) Офіціальныя извѣстія, содержащія въ себѣ свѣдѣнія о новыхъ законоположеніяхъ, распоряженіяхъ правительства, движеніи по службѣ, судебныя указатели и резолюціи по дѣламъ, назначеннымъ къ слушанію въ Тифлисской судебной палатѣ.

7) Фельетонъ: а) полемическія статьи, не имѣющія характера передовыхъ статей, и б) отдѣльныя мелкія статьи юридическаго характера, не вошедшія въ составъ предъидущихъ отдѣловъ.

8) Объявленія. ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: на годъ съ доставкою въ Тифлисѣ и пересылкою въ другіе города Россіи семь рублей, на полгода, для подписчиковъ г. Тифлисѣ четыре рубля, для иногородныхъ четыре рубля пятьдесятъ коп., по почтовому союзу—на годъ десять руб., на полгода шесть руб., отдѣльные номера по двадцати коп.

Подписка принимается: въ Тифлисѣ: до 1 декабря сего года въ квартирѣ редактора, на Коджорской улицѣ, домъ № 8, а съ 1 декабря въ помещеніи редакціи—въ пассажѣ каравансарая Тамамшевыхъ, на Эриванской площади, въ г. Елисаветополь—уполномоченнымъ при управленіи государственными имуществами Р. И. Карабеговымъ, въ г. Кутаисѣ—присяжнымъ повѣреннымъ М. А. Кикодзе, въ г. Эривани—присяжнымъ повѣреннымъ В. И. Егіазаровымъ.

Редакторъ-издатель А. Карабеговъ.

(1-5)

ქვესი თვის აზვარიში

რუისის გამსესხებელ-შემნახველის ამხანაგობისა

1880 წელს 1 იანვრიდან 1 ივლისამდე.

ჩრევისაგან შემოწმებული.

1880 წელს 1 იანვარს.

Table with 2 columns: მან. კ. (Man. K) and მან. კ. (Man. K). Rows include: წილის ფული (3,232-64), ნასესხი (2,600-), შესანახავათ (1,065-2), სათადარიგო თანხა (25-75 1/4), წმინდა მოგება (349-77 1/2), 7,273-19 1/4.

1880 წელში.

Table with 2 columns: შემოსავალი (Income) and გასავალი (Expenses). Rows include: წილის ფული (636-96), სარგებელი აღებული გასესხების დროს (414-20), სესხი დაბრუნებული (4,023-50), ჯარიმა (23-64), სესხი აღებული (3,765-), შესანახავათ შემოტანილი (360-50), სათადარიგო თანხა (33-4), 9,256-84.

1-ს კათათვეს იმყოფება 1880 წელსა.

Table with 2 columns: წილის ფული (3854-80) and მასესხებულა (8928-50). Rows include: შესანახავათ (1097-2), ნასესხი (3865-), სათადარიგო თანხა (58-79 3/4), წმინდა მოგება 6 თვისა (162-53), 9038-14 3/4.

თავსმჯდომარე თ. ნიკოლოზ დიასამიძე.

ბიორგი მამაცოვი. წვერნი მართველნი მიხილ პლიმიევი. დ. მამესწარაშვილი წვერნი მართველნი ს. მღებრიშვილი. ზ. ქავლელაშვილი ივანე მლიმიევი.